

Column door Wiard Sterk

Verschenen in maart 2003 ter gelegenheid van *Osmose, een uitwisseling tussen natuur en cultuur* van Jeroen van Westen

Toen het *Engelse Lake District* in 1988 de status van Werelderfgoed aanvraag op basis van de natuurlijke en culturele rijkdom van het gebied, werd dit door UNESCO geweigerd. Volgens UNESCO ging het hier namelijk niet om een uniek natuurlijk landschap. De invloed van een millennium van menselijke nijverheid, veehouderij, landbouw en de aanleg van waterreservoirs voor de noordwestelijke industriesteden zou overal te zien zijn. Voor een cultureel erfgoed werd het bovendien té weinig beschermd bevonden, omdat industrie, toerisme en de daarmee samenhangende infrastructuur het landschap nog steeds beïnvloedt en verandert.

Dit gegeven is interessant in relatie tot het werk van Jeroen van Westen (Beverwijk 1955), waarin de balans tussen natuur en cultuur, tussen verleden en vooruitgang wordt opgemaakt. Van Westen beschrijft niet alleen de landschappen in zijn werk, maar hij herschrijft deze ook. Zijn observatie is niet passief. Zijn fotografisch werk is een gedetailleerde annotatie; onderzoekend en wetenschappelijk, archeologisch, geografisch en cultuurhistorisch. Iedere fotoserie is een ontdekkingsreis en bij ieder beeld heeft Van Westen een verhaal. Zijn passie voor de natuur is aanstekelijk, zoals ook het lezen van een reisverslag je rusteloos kan maken.

Het gebied van Ninstints is door UNESCO overigens wel erkend als Werelderfgoed. Het wordt beschouwd als getuigenis van een belangrijke periode in het cultureel verleden van Canada, samen met het oude koloniale centrum van Havana, de ijzersmelterijen van Blaenavon in Wales en de molens van Kinderdijk, om er eens een paar te noemen.

Voor Van Westen is het moment van het fotograferen belangrijk. Hij geeft het tijd, wacht op het juiste licht, laat de camera haar werk doen zonder haast, wil niet te veel of te weinig scherpte en zoekt 'kleurechtheid'. Met andere woorden, hij wil een waarheidsgetrouw beeld binnen de beperkingen van wat het menselijk oog kan waarnemen. Hij laat het inlezen van de negatieven aan technici over, maar werkt het resultaat weer zelf met de computer bij. Hieruit spreekt een enorme waardering voor en een intieme verhouding tot het gefotografeerde object en het belang van het moment waarop het beeld wordt vastgelegd. Hieruit spreekt ook een verlangen om dat moment in zijn essentie over te dragen, door het zorgvuldig samenstellen van de compositie. Overheersend is het belang van de voorgrond, de horizon is zelden lager dan een derde van de bovenrand van het beeld, wat ons twee derde landschap laat. Gecombineerd met het gebruik van een groothoeklens geeft dat een panoramisch gevoel en creëert de betrokkenheid. Onze observatie is actief omdat het beeld een groot deel van ons zichtveld in beslag lijkt te nemen.

Van Westen biedt ons landschappen waarin een conflict wordt uitgespeeld tussen cultuur en natuur, waar soms de een en dan weer de ander de overhand heeft. Overal zien we de gelaagdheid van het landschap, waar de leestekens die achtergelaten zijn door natuurlijke en menselijke invloeden, elkaar om beurten overschrijven. In die zin is het voor Van Westen maar een kleine stap om van de verlaten en vervallen woonplaatsen van een indianenreservaat naar de vuilstort van Cardiff te gaan. Daar verwezenlijkt hij momenteel een project om verborgen afval weer zichtbaar te maken en een kunstmatig landschap te interpreteren. Een collectief moment voor een specifieke periode in het leven van de stad. Zo legt Van Westen ook lagen bloot in de door hem gefotografeerde landschappen: de viaducten en onderdoorgangetjes van Pittsburg, een verlaten industrieel landschap getuigend van een verandering in de cultuur van die stad, een jungle met ruïnes van tempels of met resten van kathedrale; de wijds verspreide

huizen van de bewoners van Queen Charlotte City bijna achteloos geplaatst tegen de achtergrond van een geweldig landschap, op de rand van wildernis en water, eenzaam en overmand; de vervallen dorpen en begraafplaatsen van de Haida, een bijna uitgestorven indianenstam, die ooit in relatieve harmonie leefde met hun omgeving en geloof, dat nauw verbonden was met de zee, de aarde, flora en fauna.

Osmose staat voor een proces van selectieve uitwisseling door een semi-poreuze wand. Het is een voedingssysteem voor plantencellen, het overdragen van zout is belangrijk voor het voortbestaan en de groei van een cel. Het is een essentieel proces van zowel primitieve als complexe levensvormen. In het werk van Van Westen is ook een osmotisch proces te onderscheiden, een uitwisseling van heden en verleden, van natuur en cultuur. Hij vraagt zich steeds af of de essentie van een bepaald tijdperk ook in het landschap doorschemert en definieert het belang hiervan voor de ontwikkeling van onze globale beschaving.

Wiard Sterk was director Commissions voor CBAT, The Arts&Regeneration Agency in Cardiff, Wales, verantwoordelijk voor kunstprojecten in de openbare ruimte.